

กรอบการพัฒนากฤษฎการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอสบปราบ ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ
จังหวัดลำปาง

คำนำ

สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ ได้จัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอสบปราบ ปี ๒๕๖๙ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตร ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตรมีความยั่งยืน ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมและตามความต้องการของเกษตรกรและชุมชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเป็นแผนในการพัฒนางานด้านส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๓
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๔
๓.๑ ฤดูกาล	๔
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๕
๔. เส้นทางคมนาคม	๕
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๕
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๕
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๖
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๖
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๖
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๗
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	๘
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๘
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๙
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	๙
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๙
๑.๑ เกษตรกร	๙
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๑๙
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๑๙
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๑๙
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๑๙
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๒๑
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๒๒
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๒๓
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๒๓
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๕
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๕
 บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๒๘
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๕
บรรณานุกรม	๓๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๔
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๕
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๖
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๖
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๗
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๗
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๗
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๘
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๘
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๙
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๙
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๐
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๐
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๐
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๐
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๒
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๒
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๔
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๖
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๖
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๑๖
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๗
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๑๘
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๙
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๒๐
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๐
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๒๓
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๕
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๕
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอสบปราบ	๒๕
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๒๘
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๕

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๓
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๔
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๘
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๙
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๐
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๑
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๒
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๔

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ที่ตั้ง อำเภอสบปราบ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดลำปาง ห่างจากจังหวัดลำปางประมาณ ๕๔ กิโลเมตร มีเส้นทางหลวงหมายเลข ๑ ตั้งอยู่หลักกิโลเมตร ที่ ๕๔๙ (ถนนพหลโยธิน) ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๕๓๗ ถึง ๕๖๓.๕ ตัดผ่านตอนกลางของอำเภอ

ขนาดพื้นที่ อำเภอสบปราบ มีพื้นที่ประมาณ ๕๐๒.๔๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๐๙,๔๗๖.๓๐ ไร่

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอสบปราบ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเกาะคา และอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ

(ที่มา : <http://www.thaiabc.com/lampangnet/admin/๑๘๐๙>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๑ เทศบาล ๔ อบต. ๔ ตำบล ๔๖ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลตำบล จำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

หมู่ที่ ตำบล	ตำบลสบปราบ	ตำบลสมัย	ตำบลนายาง	ตำบลแม่กัวะ
๑	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๒	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๓	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๔	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๕	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๖	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๗	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๘	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	อบต.แม่กัวะ
๙	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	
๑๐	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย	อบต.นายาง	
๑๑	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย		
๑๒	อบต.สบปราบ	อบต.สมัย		
๑๓	ทต.สบปราบ	อบต.สมัย	-	
๑๔	ทต.สบปราบ			
๑๕	อบต.สบปราบ			

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

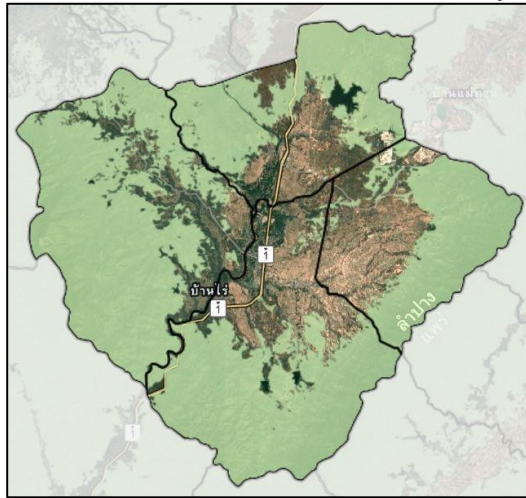
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน(ครัวเรือน)
สบปราบ	๙๐,๔๘๖	๑	๑	๑๕	๑,๕๐๕
สมัย	๕๘,๕๙๕	๑	-	๑๓	๒,๐๘๕
นายาง	๙๘,๒๒๕	๑	-	๑๐	๑,๖๖๗
แม่กัวะ	๖๒,๑๗๑	๑	-	๘	๑,๕๗๖
รวม	๓๐๙,๔๗๖.๓๐	๔	๑	๔๖	๖,๘๓๓

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขาจากทิศเหนือ,ทิศตะวันออกทอดตัวไปสู่แม่น้ำวัง ซึ่งอยู่ตอนกลางของอำเภอ

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ

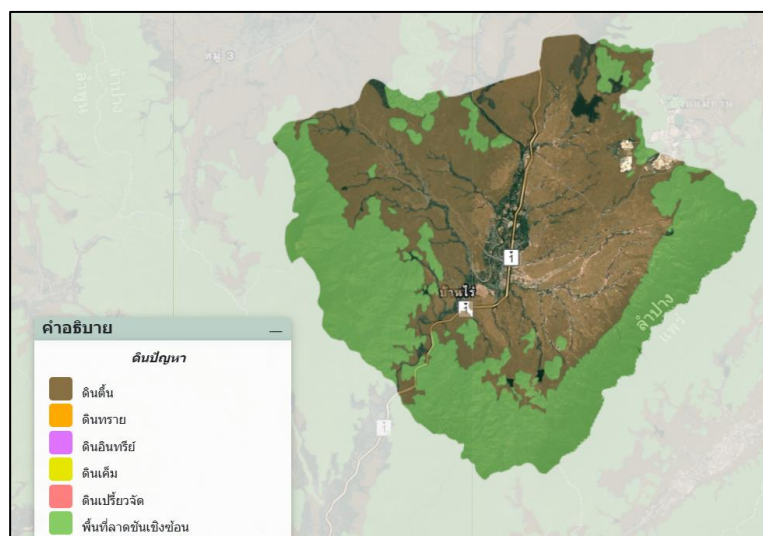
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
สบปราบ	๙๐,๔๘๖	๕๗,๙๕๘.๕๐	๒๘.๑๘
สมัย	๕๘,๕๙๕	๓๓,๕๐๓.๘๐	๑๖.๒๙
นายาง	๙๘,๒๒๕	๗๖,๒๙๗.๘๐	๓๗.๑๐
แม่กัวะ	๖๒,๑๗๑	๓๗,๘๙๗.๗๐	๑๘.๔๓
รวม	๓๐๙,๔๗๖.๓๐	๒๐๕,๖๕๗.๘๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

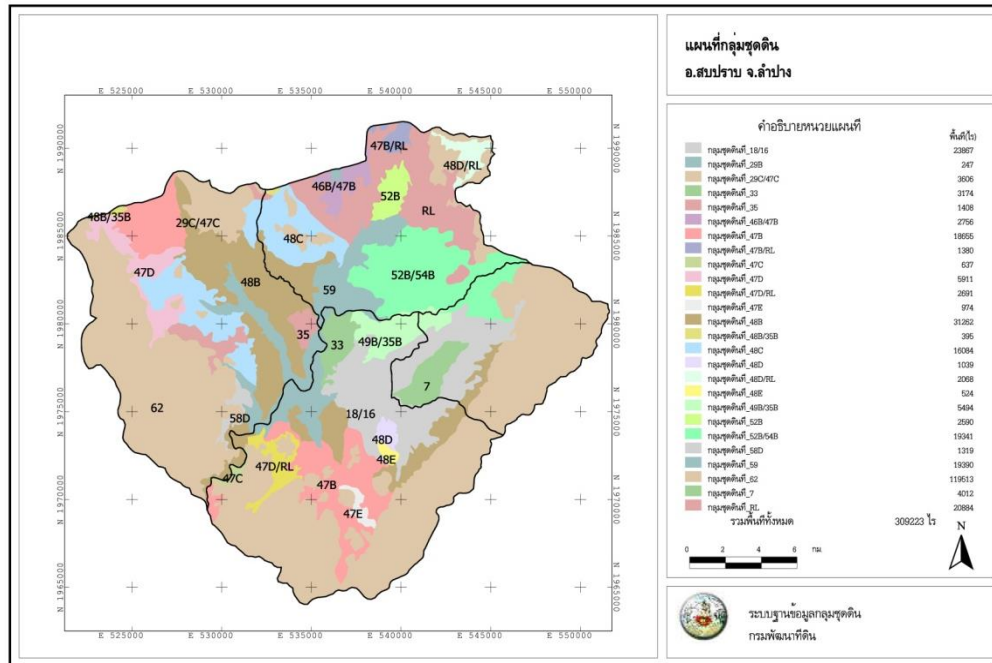

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอสบปราบ มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๐ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๔)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอสบปราบ มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน

๓.๑.๑ ฤดูร้อน มีระยะเวลา ๑.๔ เดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๘ มีนาคม ถึงวันที่ ๔ พฤษภาคม และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายวันสูงกว่า ๓๖°C เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดของปีใน สบปราบ คือ เมษายน โดยมีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ ๓๗°C และต่ำสุดเฉลี่ยเท่ากับ ๒๕°C

๓.๑.๒ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน เดือนกันยายน อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๒ C ฝนตกชุก

๓.๑.๓ ฤดูแล้งมีระยะเวลา ๒.๔ เดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ถึงวันที่ ๑๘ มกราคม และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายวันต่ำกว่า ๓๐°C เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดของปีใน สบปราบ คือ ธันวาคม โดยมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยเท่ากับ ๑๗°C และสูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ ๓๐°C

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน			✓	✓	✓							
ฤดูฝน						✓	✓	✓	✓			
ฤดูหนาว	✓									✓	✓	✓

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๔

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิตามปี

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๘	๑,๔๐๙.๙๓	๑๑๗.๔๙	๑๑๑	พฤษภาคม	๔๐.๑	๙.๘	๓๕-๓๖
๒๕๖๗	๑,๑๙๕.๓๘	๙๙.๖๑	๑๑๑	กันยายน	๔๓.๙	๑๓.๗	๓๕-๓๖
๒๕๖๖	๑,๒๕๒.๗๗	๑๐๔.๔๐	๑๑๑	กันยายน	๔๑.๓	๑๐.๘	๓๕-๓๖
๒๕๖๕	๑,๕๙๐.๐๙	๑๓๒.๕๑	๑๑๑	กันยายน	๔๑.๑	๑๑.๙	๓๕-๓๖
๒๕๖๔	๑,๓๘๗.๐๔	๑๑๕.๕๙	๑๑๑	กันยายน	๔๑.๔	๑๒.๒	๓๕-๓๖

ที่มา : <https://tiservice.hii.or.th> , พ.ศ.๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอสบปราบ มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

ถนนลาดยาง อำเภอสบปราบมีถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข ๑) ผ่านระหว่างกึ่งกลางของอำเภอเป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์ ๔ เลนสามารถเดินทางติดต่อกันได้สะดวกรวดเร็วตลอด

ถนนลูกรัง ใช้เป็นเส้นทางติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ยังมีสภาพที่พอใช้การได้ แต่ยังมีปัญหาพื้นถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อฤดูฝนมีสภาพขึ้นเฉาะทำให้สิ้นเปลืองได้ง่าย การเดินทางค่อนข้างลำบากฤดูแล้งมีสภาพเป็นฝุ่นละออง

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ รถตู้โดยสารประจำทาง สบปราบ - ลำปาง, เกิน - สบปราบ - ลำปาง, รถทัวร์ที่เดินทางผ่านอำเภอสบปราบ

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) เส้นทางระหว่างตำบลสบปราบ ถึงตำบลแม่กัวะ ระยะทาง ๓๐ กิโลเมตร

- ทางหลวงชนบท หมายเลข ลป.๑๐๔๓ เส้นทางระหว่างตำบลสบปราบ ตำบลสมัย อำเภอสบปราบ ถึงบ้านนาแก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ระยะทาง ๔๐ กิโลเมตร

- ทางหลวงชนบท หมายเลข ลป.๑๐๑๔ ใช้เป็นเส้นทางติดต่อกันระหว่างตำบลนาอาจ และตำบลสบปราบบางส่วน ถึงอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ระยะทาง ๑๖ กิโลเมตร

- ทางหลวงชนบท หมายเลข ลป.๕๐๐๖ ใช้เป็นเส้นทางติดต่อกันระหว่างตำบลแม่กัวะ ถึงอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ระยะทาง ๒๖ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

อำเภอสบปราบ แม่น้ำวังไหลผ่านมีน้ำตลอดปี ได้ติดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เพื่อนำน้ำไปใช้ในการเกษตรพื้นที่เกษตร จำนวน ๘ แห่ง ในพื้นที่ตำบลสบปราบ จำนวน ๓ แห่ง คือ บ้านหลายฮ้องปู่ บ้านวัฒนา และบ้านสบปราบ ตำบลนายาง จำนวน ๓ แห่ง คือ บ้านหนองวัวแดง บ้านนาปราบ และบ้านไร่ และตำบลแม่กัวะ จำนวน ๒ แห่ง คือ บ้านวังยาวเหนือ และบ้านอ้อ

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	อ่างเก็บน้ำแม่ทาน (พระราชดำริ)	หมู่ที่ ๔ ตำบลแม่กัวะ	๑๓.๖๐	๑๓.๒๗	๑๒,๐๐๐
๒	อ่างเก็บน้ำแม่เรียง (พระราชดำริ)	หมู่ที่ ๓ ตำบลสบปราบ	๑.๑๒	๑.๑๑๔๖	๓,๓๐๐
๓	อ่างเก็บน้ำแม่ทก (พระราชดำริ)	หมู่ที่ ๔ ตำบลสบปราบ	๑.๑๑๓๖	๑.๑๐๗๙	๒,๐๐๐
๔	อ่างเก็บน้ำห้วยสมัย	หมู่ที่ ๑ ตำบลสมัย	๑.๒๐	๑.๑๐๒	๒,๒๐๐
๕	อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง (พระราชดำริ)	หมู่ที่ ๒ ตำบลสมัย	๑.๒๖	๑.๒๕๒	๔,๐๐๐
๖	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่กา	หมู่ที่ ๑ ตำบลนายาง	๐.๙๙	๐.๙๙	๒,๕๐๐
๗	อ่างเก็บน้ำแม่ยอง	หมู่ที่ ๗ ตำบลนายาง	๐.๓๕๑	๐.๐๒๑๕๔๕	๒,๐๐๐
๘	อ่างเก็บน้ำห้วยปู	หมู่ที่ ๗ ตำบลนายาง	๐.๓๑	๐.๐๕๔๑๖	๑,๐๐๐
๙	อ่างเก็บน้ำแม่ปราบ	หมู่ที่ ๗ ตำบลนายาง	๐.๖๓๔	๐.๐๓๒๗	๑,๕๐๐

ที่มา : <https://www.opsmoac.go.th/lampang-dwl-files-๔๔๑๑๙๑๗๙๑๙๘๘, พ.ศ.๒๕๖๙>

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	นายาง (อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ทวย)	๑					๑	๐.๗๒๕	๒,๗๐๐

ที่มา : <https://www.opsmoac.go.th/lampang-dwl-files-๔๔๑๑๙๑๗๙๑๙๘๘, พ.ศ.๒๕๖๙>

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจั่ว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	สบปราบ	๑๘๓	๑๘๓	๙	๙	๘	๘	๔๐๐	๔๐๐
๒	สมัย	๖๑	๖๑	๑	๑	-	-	๑๒๔	๑๒๔
๓	นายาง	๘๔	๘๔	-	-	๖	๖	๑๘๐	๑๘๐
๔	แม่กัวะ	๕๓	๕๓	-	-	๓	๓	๑๑๒	๑๑๒

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	สบปราบ	๕	๕	๕
๒	สมัย	๑๔	๑๔	๑๔
๓	นายาง	๑๓	๑๓	๑๓
๔	แม่กัวะ	๓	๓	๓

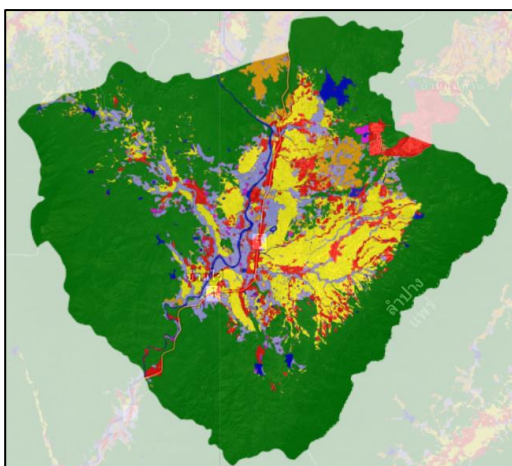
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๒๐๕,๖๕๗.๘๐	๖๖.๔๘
พืชไร่	๘,๕๔๑.๖๗	๒.๗๖
ไม้ยืนต้น	๒๕,๘๙๕.๕๙	๘.๓๗
ไม้ผล	๑,๙๕๒.๑๓	๐.๖๓
พืชสวน	๑๓.๑๗	๐
พื้นที่นา	๔๓,๑๒๙.๓๓	๑๓.๙๔
พื้นที่น้ำ	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๑๔๒.๔๒	๐.๐๕
พื้นที่ลุ่ม	-	-
พื้นที่น้ำ	๕,๐๐๕.๙๘	๑.๖๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๘,๙๙๑.๕๙	๖.๑๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	-	-
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	๓๒.๘๓	๐.๐๑

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอสบปราบ ประชากรมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๔๑,๐๓๔.๗๒ ไร่ (ร้อยละ ๑๓.๒๖ ของพื้นที่อำเภอ) โดยพื้นที่ทั้งหมดอยู่นอกเขตชลประทานทั้งหมด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						
		ข้าว	มัน สำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	พืชผัก	พืชอื่นๆ	รวมพื้นที่ การเกษตร ทั้งหมด
สบปราบ	๙๐,๔๘๖	๙,๑๘๐.๗๘	๒๕๕.๗๕	-	๒๔๗	๔๔	๕๐.๖๓	๙,๗๗๗.๑๖
สมัย	๕๘,๕๙๕	๑๑,๑๒๙.๗๘	๓,๑๖๐.๓๗	-	๒๕๑	๒๙	๒๓.๐๐	๑๔,๕๙๓.๑๕
แม่กัวะ	๙๘,๒๒๕	๕,๙๒๑.๒๖	๔,๙๗๓.๑๙	-	๖๕	๘	๕.๕๐	๑๐,๙๗๒.๙๕
นายาง	๖๒,๑๗๑	๕,๐๒๕.๐๖	๓๓๐.๙๘	๘๗.๐๐	๑๒๔	๔๓	๘๑.๔๓	๕,๖๙๑.๔๗
พื้นที่รวม	๓๐๙,๔๗๖.๓๐	๓๑,๒๕๖.๘๘	๘,๗๑๙.๒๘	๘๗.๐๐	๖๘๗	๑๒๔	๑๖๐.๕๖	๔๑,๐๓๔.๗๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
สบปราบ	๖๙๙	๑,๔๘๗	-	๘๓	๒,๙๗๙	๒๐,๔๕๐	๒๐๓	๖๓	-
สมัย	๕๕๐	๑,๑๖๓	-	๕๕	๖๖๒	๑๓,๙๗๒	๙๗	๐	-
แม่กัวะ	๔๓๒	๓,๕๙๐	-	๗	๒๖๕	๓๘,๘๑๖	๓๘	๗๙	-
นายาง	๕๔๓	๒,๕๑๔	-	๑๙	๒๒๕	๔๕,๓๗๒	๔๐	๑๕๒	๒๔
รวมทั้งหมด	๒,๒๒๔	๘,๗๕๔	-	๑๐๙	๔,๑๓๑	๑๑๘,๖๑๐	๓๗๘	๒๙๔	๒๔

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์.....แห่ง คือ.....
ชื่อโรงงาน.....ที่ตั้ง.....
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐาน.....แห่ง คือ.....
ชื่อโรงงาน.....ที่ตั้ง.....
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่.....จำนวน คือ.....
ชื่อฟาร์ม.....ที่ตั้ง.....

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
สบปราบ	๔๒๘	-	-	-	๔๒๘	-	-
สมัย	๓๕๐	-	-	-	๓๕๐	-	-
นายาง	๒๐๖	-	-	-	๒๐๖	-	-
แม่กัวะ	๗๖	-	-	-	๗๖	-	-
รวมทั้งหมด	๑,๐๖๐	-	-	-	๑,๐๖๐	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอสบปราบ, ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครั้วเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครั้วเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครั้วเรือน ทั้งหมด	ครั้วเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	สบปราบ	๑,๕๐๕	๑,๘๔๕	๒,๒๑๐	๒,๒๓๐	๔,๔๔๐
๒	สมัย	๒,๐๘๕	๑๕๑๕	๓,๔๔๔	๓,๔๙๒	๖,๙๓๖
๓	แม่กัวะ	๑,๖๖๗	๙๒๐	๒,๒๔๘	๒,๔๒๔	๔,๖๗๒
๔	นายาง	๑,๕๗๖	๙๒๓	๒,๑๐๕	๒,๒๒๑	๔,๓๒๖
รวม		๖,๘๓๓	๕,๒๐๓	๑๐,๐๐๗	๑๐,๓๖๗	๒๐,๓๗๔

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอสบปราบ,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๗๙๔.๐๐	๓๔.๔๘
๕๖ – ๖๕ ปี	๑,๘๖๙.๐๐	๓๕.๙๒
๔๖ – ๕๕ ปี	๑,๒๑๑.๐๐	๒๓.๒๘
๓๖ – ๔๕ ปี	๒๗๑	๕.๒๑
๒๖ – ๓๕ ปี	๕๕	๑.๐๖
๑๘ – ๒๕ ปี	๓	๐.๐๖
รวม	๕,๒๐๓.๐๐	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๕,๐๙๖.๐๐	๙๗.๙๔
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๐๗	๒.๐๖
รวม	๕,๒๐๓	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๔,๔๘๕	๖๘.๐๗
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๒๙๗	๑๙.๖๘
เช่า	๘๐๗	๑๒.๒๕
รวม	๔,๙๘๙	๑๐๐.๐๐

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของตนเอง)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๔,๑๑๒.๐๐	๗๖๐.๐๐	๑.๐๐	๔๓๗.๐๐	๕,๓๖๙.๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบปราบ มีรายได้เฉลี่ยรวม ๒๖,๘๐๓.๕๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบปราบ มีหนี้สินเฉลี่ยรวม ๑๐๓,๐๕๖.๕๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีวัด ๒๖ แห่ง แต่มีพระภิกษุสงฆ์อยู่ค่อนข้างน้อย วัดบางแห่งมีพระสงฆ์เพียงรูปเดียว อย่างไรก็ตามประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุยังคงเข้าวัดฟังธรรมหากแต่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเด็กและเยาวชนน้อยมาก จุดเด่นของอำเภอสบปราบประการหนึ่ง ก็คือ การที่ประชาชนในทุกหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการดูแลและการพินิจในงานศพโดยในงานศพที่จัดขึ้นเจ้าภาพจะไม่มีการจัดเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่มีการเล่นการพนันทุกชนิด ทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยตามประเพณีประเพณีที่พอเพียงได้

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

บ่อไข่ง “ไข่ง” มาจากคำว่า ไข่ง ซึ่งเป็นชื่อหอยไข่ง เป็นหอยฝาเดียวและบ่อมีลักษณะเหมือนหอยไข่ง บางคนก็เรียกว่า บ่อคัง มาจากคำว่า “บ่อคัง” คือ คงทน ถาวร (ไม่แห้งจะมีน้ำอยู่ตลอดเวลา) บางคนก็สันนิษฐานว่า บ่อคัง คือ มั่ง เป็นภาษาเหนือซึ่งแปลว่า หลุม บ่อ บ่อไข่ง อยู่ในท้องที่ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง อยู่ทางทิศตะวันออกของ ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๓ บ้านวังพร้าว หมู่ที่ ๖ บ้านวัฒนาและหมู่ที่ ๗ บ้านสบเรียง ถนนทางเข้า เข้าได้ ๓ ทาง คือ ตรงหน้าโรงเรียนบ้านวังพร้าว-สบเรียง หน้าวัดศรีบุญเรืองและทางบ้านวัฒนา บ่อไข่งเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ของอำเภอสบปราบ ซึ่งคนสมัยก่อนๆ เล่าให้ฟังว่า ในสมัยพุทธกาลพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ได้เสด็จจรดงค์เพื่อโปรดสัตว์มาจากบ้านแม่ไทย อำเภอมะเท จังหวัดลำปาง อยู่ทางทิศเหนือของตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง และได้มีสิ่งสาราสัตว์หลายชนิดได้ติดตามพระองค์มา เช่น เสือ ช้าง ม้า วัว ควาย สุนัข ไก่ ฯลฯ พอเดินทางมาถึงสถานที่บ่อไข่งในปัจจุบัน บรรดาสัตว์ทั้งหลายหิวน้ำ เพราะบริเวณนั้นเป็นภูเขา สัตว์ทั้งหลายได้ทูลต่อพระพุทธเจ้าว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นสัตว์เดรัจฉาน ด้อยซึ่งความรู้และปัญญา ไม่สามารถจะหาแหล่งน้ำดื่ม เพื่อประทังชีวิตได้ จึงขอพึ่งพระบารมีของพระโพธิสมภาร พระพุทธเจ้าได้ทรงฟังเช่นนั้น จึงเกิดพระเมตตาอย่างยิ่ง จึงทรงสำแดงปาฏิหาริย์ มีพระวรกายสูงใหญ่ และทรงใช้พระอังกฐ (หัวแม่มือ) กดลงบนแผ่นหินขนาดใหญ่ ปรากฏว่าแผ่นหินที่พระองค์ทรงกด ลงนั้นขยายออกและเป็นบ่อ ทันใดนั้นตรงกันบ่อก็มีน้ำทิพย์พุ่งออกมาจนเต็มบ่อ บรรดาสัตว์ทั้งหลายเห็นดังนั้นก็เกิด ความปีติยินดีอย่างท่วมท้น จึงกล่าวคำว่า “สาธุ” พร้อมกันถ้วนหน้า และตรงรี่เข้าไปแย่งกันดื่ม เพื่อบรรเทาความ กระหายน้ำ สัตว์บางชนิดก็ไม่ค่อยสบายก็กลับมีสุขภาพแข็งแรง ในขณะที่พระองค์ทรงใช้พระอังกฐกดลงบนแผ่นหิน นั้น พระองค์ทรงทำประทับคร่อมเพื่อใช้แรงกด พระองค์ใช้พระบาทยันกับหินอีกก้อนหนึ่ง จึงเกิดรอยพระบาทขึ้นอีก แห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับบริเวณบ่อไข่ง มีปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนี้ บรรดาสัตว์ป่าและชาวบ้านที่ไปเลี้ยงวัว ควาย ไปทำไร่ ทำนา ก็ใช้น้ำนี้ดื่ม น้ำจะไม่แห้งจะเต็มบ่อตลอดไม่ว่าฤดูไหน ๆ ประชาชนที่เห็นก็เล่ากันต่อ ๆ มา มีชาวบ้าน ต่างตำบลก็พากันนมัสการ นำไปดื่ม-อาบเพื่อป้องกันโรคภัยกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ (เหนือ) จะมีประชาชนไปทำบุญกันบริเวณบ่อไข่งทุกปี ตอนเช้าพิธีทางศาสนา ตอนบ่ายจะมีการจุดบั้งไฟแข่งขันกันอย่างสนุกสนาน ตอนจะกลับบ้าน ทุกคนจะนมัสการ และนำน้ำจากบ่อไข่งไป เพื่อแม่ให้ครอบครัวและลูกหลานทางบ้าน เพื่อนำไปอาบ -ดื่ม เป็นสิริมงคลและป้องกันโรค-รักษาโรค ชาวอำเภอสบปราบ จะมีความเชื่อว่า บ่อไข่ง เป็นบ่อ น้ำศักดิ์สิทธิ์ของอำเภอสบปราบ ดังคำขวัญอำเภอสบปราบ “อุทยานแห่งชาติดอยจาง มั่นคงวัฒนธรรม งามล้ำน้ำตกแม่ไซ้ เชิดชูบ่อน้ำทิพย์ อ่างนบสิบบอบเมือง”

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริม		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุว		วิสาหกิจ		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม ม	สมาชิก (ราย)
สบปราบ	๑	๑๐	๕	๕๐	-	-	๑๑	๑๔๑	๑	๔,๔๙๓	๑	๘๖
สมัย	๒	๒๐	๒	๒๙	๒	๓๑	๓	๕๓	-	-	๒	๕๑๒
นายาง	๒	๒๐	๓	๓๘	๑	๒๒	๑๐	๑๕๒	-	-	๑	๖๙
แม่กวัะ	๑	๑๐	๕	๕๐	๑	๒๐	๒๓	๒๙๒	๑	๒๑๙	๑	๑๕๖
รวม	๖	๖๐	๑๕	๑๖๗	๔	๗๓	๔๗	๖๓๘	๒	๔,๗๑	๕	๗๒๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑๖
เครื่องดื่ม	๔
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑๘
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๑๗
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑๓
รวม	๖๘

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสบปราบ ,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวน สมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านคุ้มยอง	๓	สบปราบ	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าจักรอุตสาหกรรมบ้านทุ่งพัฒนา ม.๙ ต.สบปราบ	๙	สบปราบ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผักปลอดสารพิษบ้านสบปราบ	๒	สบปราบ	๓๔
วิสาหกิจชุมชนประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง	๙	สบปราบ	๑๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์หมู่ ๕ต.สบปราบ	๕	สบปราบ	๒๕
วิสาหกิจชุมชนผู้สูงอายุ ม.๓ บ้านวังพร้าว	๓	สบปราบ	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรวมใจเย็บผ้าบ้านทุ่งพัฒนา หมู่๙ ต.สบปราบ	๙	สบปราบ	๑๑

ตารางที่ ๒๑ (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์บ้านหลาย หมู่ ๑ ต.สบปราบ	๑	สบปราบ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะขามยักษ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะขาม	๓	สบปราบ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคบ้านทุ่งเจริญ	๑๑	สบปราบ	๑๐
วิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลผลิตการเกษตรห้วยผาง	๒	สบปราบ	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านน้ำหลง	๒	สมัย	๑๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านจัว ตำบลสมัย	๓	สมัย	๒๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวปลอดสารเพื่อสุขภาพสบปราบ	๙	สมัย	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยหมักบ้านแม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๒๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำดื่มบุญศิริ ๙	๕	แม่กัวะ	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยมูลไส้เดือนอินทรีย์บ้านปงกา	๓	แม่กัวะ	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านปงกาพัฒนา	๖	แม่กัวะ	๑๐
วิสาหกิจชุมชนตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นเมืองบ้านวังยาว	๑	แม่กัวะ	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านแม่กัวะนอก	๕	แม่กัวะ	๒๐
วิสาหกิจชุมชนเย็บเสื้อผ้าสตรีบ้านอ้อ	๒	แม่กัวะ	๒๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างแม่ทาน	๔	แม่กัวะ	๑๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านวังยาว	๑	แม่กัวะ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บเสื้อสตรีพัสดราภรณ์	๓	แม่กัวะ	๑๐
วิสาหกิจชุมชนเพาะกล้าไม้เศรษฐกิจ	๗	แม่กัวะ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริกลาบบ้านปงกาพัฒนาหมู่ ๖ ต.แม่กัวะ	๖	แม่กัวะ	๑๓
วิสาหกิจชุมชนรวมเกษตรกรแปรรูปข้าว อ.สบปราบ	๕	แม่กัวะ	๑๓
วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวกล้องบ้านแม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนเลี้ยงวัวประชารัฐบ้านแม่กัวะ ๔๕๗	๗	แม่กัวะ	๒๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่อำเภอสบปราบ	๑	แม่กัวะ	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแพะ-แกะ แม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๘

ตารางที่ ๒๑ (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านแม่กัวะหมู่ ๖	๖	แม่กัวะ	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลัง บ้านแม่กัวะหมู่ที่ ๕	๕	แม่กัวะ	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตลาดเกษตรกรคนเลี้ยงไก่ชนพื้นเมือง	๖	แม่กัวะ	๑๕
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตอาหารสัตว์ ต.แม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตลาดอาหารสัตว์ ต.แม่กัวะ	๖	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มเกษตรเรียนรู้ หมู่ ๕ ตำบลแม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานบ้านไร่	๘	นายาง	๑๗
วิสาหกิจชุมชนอินทรีย์วัตถุบำรุงดิน	๒	นายาง	๑๕
วิสาหกิจชุมชนน้ำพริกلاب้านดง	๒	นายาง	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคบ้านแก่น	๗	นายาง	๘
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยบ้านแก่น	๗	นายาง	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบวจรดอยจง	๕	นายาง	๒๐
วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านดง	๒	นายาง	๓๐
วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านนาไม้แดง	๖	นายาง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงแพะบ้านแก่น	๗	นายาง	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผักเชียงดาบ้านหนองวัวแดง	๔	นายาง	๒๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าพื้นเมืองบ้านน้ำหลง	๒	สมัย	๑๓
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านน้ำหลง	๒	สมัย	๑๖
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มผลิตสมุนไพรลูกประคบ	๑๐	สบปราบ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปอาหารบ้านหลายฮ่องปู่	๘	สบปราบ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง	๙	สบปราบ	๑๐

ตารางที่ ๒๒ (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์หมู่ ๕ ต.สบปราบ	๕	สบปราบ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรบ้านไต้งซี้	๑๑	สบปราบ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรวมเกษตรกรแปรรูปข้าว อ.สบปราบ	๔	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มข้าวกล้องบ้านอ้อ	๒	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัดเย็บเสื้อสตรีพิศตรารณ	๓	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บเสื้อผ้าสตรีบ้านอ้อ	๒	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มทำน้ำพริกปลาบ้านพงาพัฒนา หมู่ที่ ๖	๕	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานบ้านไร่	๘	นาया	๑๖
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มนวดแผนไทยสมุนไพรสุขภาพบ้านนาปราบ	๓	นาया	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปกล้วยบ้านแก่น	๗	นาया	๑๒
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านสมัย	๑	สมัย	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มปลูกผักบ้านจัวใต้	๖	สมัย	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มสมุนไพรบวจรดอยจง	๕	นาया	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มปุ๋ยมูลไส้เดือนอินทรีย์บ้านพงา	๓	แม่กัวะ	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษ	๒	สบปราบ	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกผักผักเชียงดาบ้านหนองวัวแดง	๔	นาया	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนบ้านจัววิทยา	๓	สมัย	๑๖
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านเด่น	๑๓	สมัย	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรกลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านเด่น	๑๓	สมัย	๑๕
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนตำบลแม่กัวะ	๕	แม่กัวะ	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านนาया	๕	นาया	๒๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มเกษตรกรทำไร่สบปราบ	๕	สบปราบ	๘๖
กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลสมัย	๙	สมัย	๒๒๐
กลุ่มเกษตรกรทำไร่สมัย	๖	สมัย	๒๙๒
กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลแม่กัวะ	๒	แม่กัวะ	๑๕๖
กลุ่มเกษตรกรทำไร่นายาง	๔	นายาง	๖๙
สหกรณ์ผู้ใช้น้ำสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านวังยาว จำกัด	๑	แม่กัวะ	๒๑๙
สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด	๑๔	สบปราบ	๔,๔๙๓

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำปาง ,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้าน การพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
สบปราบ	-	๔	๑	-	๑	๑		-	-
สมัย	-	๓	-	๑	๑	๑		-	๑
นายาง	๑	๓	-	-	๑	๑		-	-
แม่กัวะ	-	๘	๑	๑	๑	๑		-	๑
รวม	๑	๑๘	๒	๒	๔	๔			๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน/อาสาสมัครเกษตร(ราย)													
	หมอ ดิน อาสา	ประมง อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร อาสา	อาสา สมัคร ปฏิรูป ที่ดิน เพื่อ เกษตรกรรม	อาสา ปศุ สัตว์	อาสา ฝน หลวง	ครู บัญชี อาสา	อาสา สมัคร สหกรณ์	อาสา สมัคร ชล ประทาน	ชาวนา อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสา สมัคร เกษตร และ สหกรณ์
สบปราบ	๑๙	๑	๐	๒	๑๕	๑	๑	๑๗	๒	๐	๑๕	๐	๐	๒
สมัย	๑๓	๒	๐	๐	๑๑	๐	๑	๑๓	๑	๐	๑๓	๐	๐	๐
นายาง	๑๒	๒	๐	๐	๑๐	๐	๐	๘	๓	๐	๑๐	๕	๐	๐
แม่กัวะ	๘	๑	๑	๖	๙	๕	๑	๙	๐	๑	๘	๙	๑	๖
รวม	๕๒	๖	๑	๘	๔๕	๖	๓	๔๗	๖	๑	๔๖	๑๔	๑	๘

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : <https://asa-center.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอสบปราบ มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สมุนไพร ครั่งบัญชีครัวเรือน ปุ๋ยอินทรีย์ ข้าว มันสำปะหลัง สมุนไพร ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน จำนวน ๑๑ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
สบปราบ	๓	สมุนไพร/เศรษฐกิจพอเพียง/ครั่ง
สมัย	๒	บัญชีครัวเรือน/เศรษฐกิจพอเพียง
นายาง	๓	ปุ๋ยอินทรีย์/ข้าว/มันสำปะหลัง
แม่ก๊วะ	๓	เศรษฐกิจพอเพียง/สมุนไพร/ครั่ง
รวม	๑๑	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอสบปราบ	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	นายาง
๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสบปราบ	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	สบปราบ
๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่ก๊วะ	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	แม่ก๊วะ
๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสมัย	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	สมัย
๕	ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ตำบลแม่ก๊วะ	การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน/การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	๑	แม่ก๊วะ
๖	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศูนย์เครือข่าย) ตำบลแม่ก๊วะ	การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	๑	แม่ก๊วะ
๗	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตปุ๋ยหมักบ้านแม่ก๊วะ	การผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์	๕	แม่ก๊วะ
๘	วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวกล้อง บ้านแม่ก๊วะ	การแปรรูปผลผลิตข้าว	๕	แม่ก๊วะ
๙	วิสาหกิจชุมชนผักปลอดสารพิษตำบลสบปราบ	การปลูกผักปลอดภัย/ปลอดสารพิษ	๒	สบปราบ
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่ก๊วะ	การทำเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ / เกษตรผสมผสาน	๔	แม่ก๊วะ

ตารางที่ ๒๗ (ต่อ)

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลสบปราบ	การทำเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ / เกษตรผสมผสาน	๑๕	สบปราบ
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน ม.๔ ต.สมัย	การปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์	๔	สมัย
๑๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบึงจระดอย	การปลูกและแปรรูปสมุนไพร	๕	นาอาจ
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ หมู่ ๕ ตำบลแม่แก้ว	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	แม่แก้ว
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ หมู่ ๖ ตำบลสมัย	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	สมัย
๑๖	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม หมู่ ๓ ตำบลนาอาจ	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน/ไม้ผล	๓	นาอาจ
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่บ้านทุ่งตำบลสบปราบ	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	สบปราบ
๑๘	ศูนย์เรียนรู้ไม้ผล หมู่ ๓ ตำบลแม่แก้ว	เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน/ไม้ผล	๓	แม่แก้ว

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๗ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
๑	แม่แก้ว	แปลงใหญ่ข้าว ม.๑ ตำบลแม่แก้ว	ข้าว	๒๐๐	๑๔๖๖.๕๐
๒	แม่แก้ว	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๕ ตำบลแม่แก้ว	มันสำปะหลัง	๒๑๔	๓๐๕๙.๒๕
๓	สบปราบ	แปลงใหญ่พืชผัก ตำบลสบปราบ	พืชผัก	๓๑	๕๓.๕๐
๔	สมัย	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๖ ตำบลสมัย	พืชผัก	๓๐	๑๔.๐๐
๕	สมัย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลสมัย	มันสำปะหลัง	๕๗	๔๐๔.๒๕
๖	สบปราบ	แปลงใหญ่ข้าว ม.๑๑ ตำบลสบปราบ	ข้าว	๓๘	๓๕๙.๐๐
๗	สบปราบ	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๓ ตำบลสบปราบ	พืชผัก	๓๔	๓๕.๐๐

ที่มา : <https://co-farm.doae.go.th/profilesamplst.php>, พ.ศ.๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[✓] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

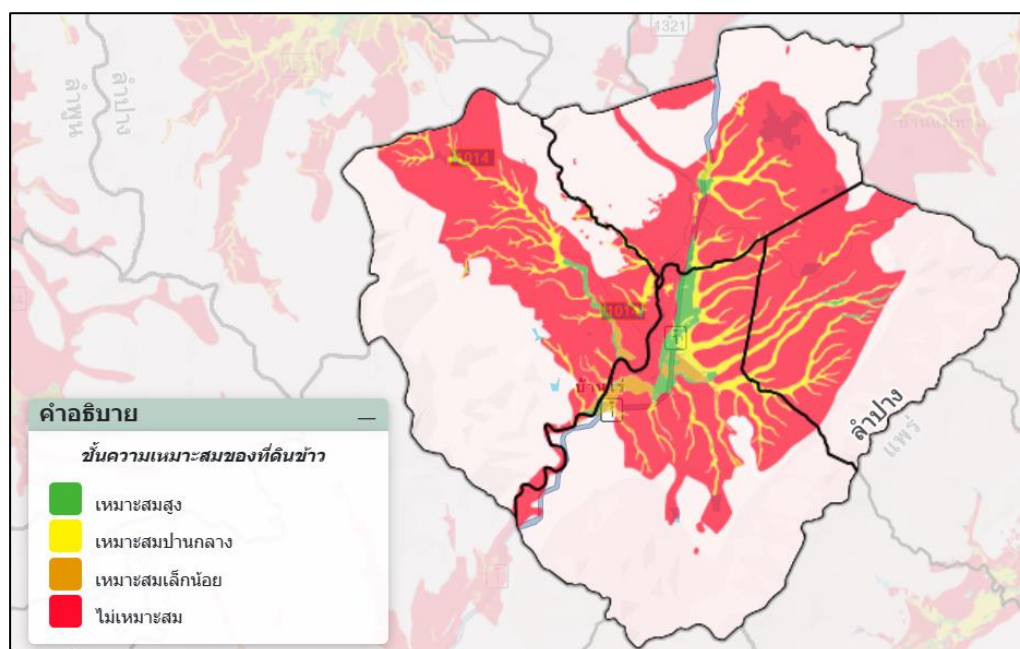
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอสบปราบ	๔,๕๕๓.๔๒	๑๖,๑๕๓.๑๕	๓,๔๑๖.๙๗	๑๑๓,๐๗๑.๗๐	๑๓๗,๑๙๔.๒๙
ตำบลสบปราบ	๒,๙๓๔.๑๕	๕,๑๘๔.๐๙	๒,๔๔๔.๙๒	๒๖,๔๖๖.๓๐	๓๗,๐๒๙.๔๖
ตำบลสมัย	๔๘๔.๔๑	๓,๖๑๘.๗๔	-	๒๔,๕๕๗.๙๐	๒๘,๖๖๑.๐๕
ตำบลนายาง	๖๔๖.๙๐	๔,๓๐๓.๖๔	๙๗๒.๐๕	๒๖,๒๔๘.๘๐	๓๒,๑๗๑.๓๙
ตำบลแม่กัวะ	๔๘๗.๙๖	๓,๐๔๖.๖๘	-	๓๕,๗๙๘.๗๐	๓๙,๓๓๓.๓๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

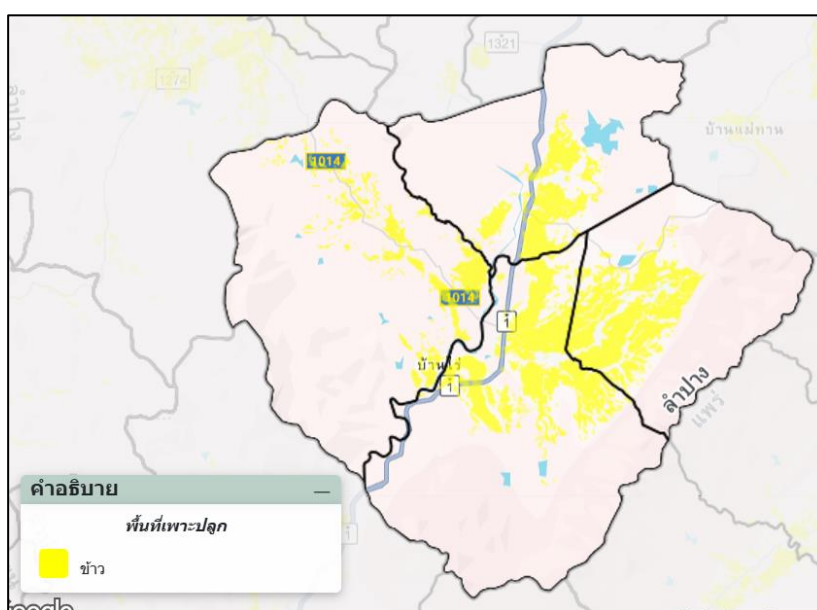
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตำบลสบปราบ	๑,๖๒๒	๙,๑๓๘.๘๘	๙,๑๐๓.๓๘	๔,๗๓๓.๗๕๗๖	๐.๕๒๐
ตำบลสมัย	๑,๕๗๘	๑๑,๐๖๘.๒๘	๑๑,๐๖๘.๒๘	๕,๕๓๔.๑๔	๐.๕๒๐
ตำบลนายาง	๙๘๓	๕,๐๒๓.๐๖	๕,๐๒๓.๐๖	๒,๕๑๑.๕๓	๐.๕๒๐
ตำบลแม่แก้ว	๘๘๓	๕,๙๒๑.๒๖	๕,๙๑๘.๐๑	๒,๙๕๙.๐๐๕	๐.๕๒๐
รวม	๕,๐๖๖	๓๑,๑๕๑.๔๘	๓๑,๑๑๒.๗๓	๑๕,๗๓๘.๔๓๒๖	๐.๕๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ พ.ศ. ๒๕๖๙

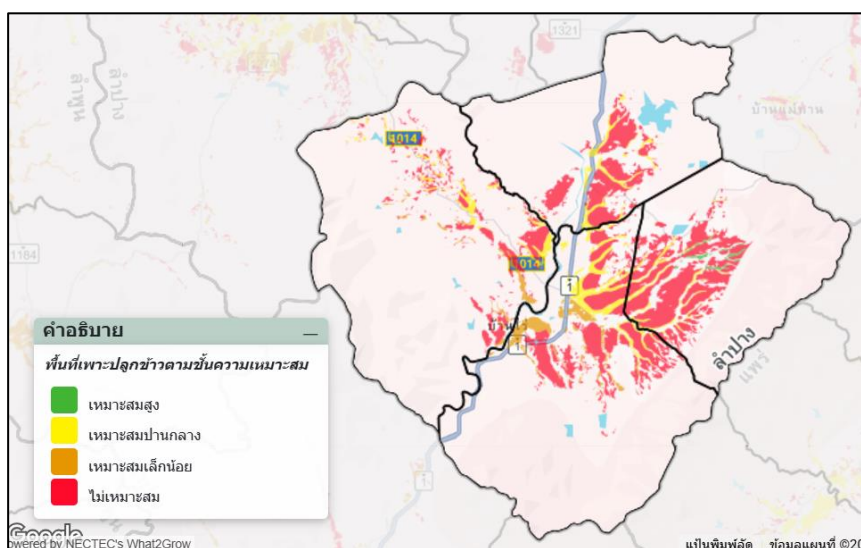
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสม มาก (S๑)	เหมาะสมปาน กลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอสบปราบ	๔๘๔.๔๑	๗,๔๙๐.๔๔	๓,๔๑๖.๙๗	๓๓,๓๔๒.๓๗	๔๔,๗๓๔.๒๐
ตำบลสบปราบ	๔๘๔.๔๑	๒,๗๒๐.๗๑	๒,๔๔๔.๙๒	๑๐,๕๒๑.๔๐	๑๖,๑๗๑.๔๔
ตำบลสมัย	-	๑,๔๐๐.๒๘	-	๑๑,๔๑๖.๘๐	๑๒,๘๑๗.๐๘
ตำบลนายาง	-	๑,๗๖๔.๕๑	๙๗๒.๐๕	๔,๙๑๘.๕๖	๗,๖๕๕.๑๒
ตำบลแม่แก้ว	-	๑,๖๐๔.๙๔	-	๖,๔๘๕.๖๑	๘,๐๙๐.๕๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสพป.รบ, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี

เมล็ดพันธุ์ที่นิยมใช้มาจากหลายแหล่ง ได้แก่ พันธุ์ข้าวบรรจุถุงทั้งจากภาครัฐและเอกชน พันธุ์ข้าวจากแปลงนาตนเองที่เก็บไว้ในปีก่อนหรือซื้อจากเกษตรกรรายอื่น โดยพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นพันธุ์ข้าวเหนียว ร้อยละ ๘๕ และข้าวเจ้า ร้อยละ ๑๕

๒) การเตรียมดิน

เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้รถแทรกเตอร์ในการไถเตรียมดิน โดยอาจเป็นของครัวเรือนหรือจ้างเหมา และยังมีอยู่จำนวนหนึ่งที่ไถรถไถเดินตามในการเตรียมดิน โดยจะไถอย่างน้อย ๒ รอบ ครั้งแรกเป็นการไถเปิดหน้าดิน และต่อมาจึงไถพรวนให้ก้อนดินแตกละเอียดรวมทั้งปรับหน้าดิน

๓) การปลูก

วิธีปลูกข้าวที่นิยมและแพร่ในพื้นที่ ได้แก่ การหว่านแห้งและมีจำนวนน้อยที่ปลูกข้าวแบบการปักดำ โดยการหว่านแห้งจะนิยมทำในช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม เนื่องจากบางพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำที่แน่นอนหรืออาจประสบปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากประสิทธิภาพในการระบายน้ำในพื้นที่ไม่ดีพอ จึงใช้วิธีหว่านแห้งเพื่อรอน้ำฝน โดยจะใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา ๒๐ – ๓๐ กก./ไร่ เสร็จแล้วปัก/คราดกลบ ส่วนการปักดำ จะนิยมทำในพื้นที่นาผืนเล็กและมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพียงพอสำหรับใช้ปักดำ เกษตรกรจะเตรียมกล้า โดยเพาะกล้าโดยทำแปลง ขนาดเล็กอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ๕ – ๗ กก./ไร่ รอให้กล้ามีอายุ ๒๕ – ๓๐ วัน แล้วถอนปลูกในพื้นที่นาที่เตรียมไว้ ซึ่งต้องอาศัยน้ำขังในนา ในช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม

๔) ระบบการให้น้ำ

เกษตรกรในอำเภอสพป.รบ ส่วนใหญ่เพาะปลูกข้าวโดยอาศัยเฉพาะน้ำฝน มีเพียงบางส่วนที่มีแหล่งน้ำในไร่นาของตนเอง อ่างเก็บน้ำขนาดกลางและลำห้วย

๕) การดูแลรักษา

การดูแลรักษานาข้าวเกษตรกรส่วนใหญ่จะสำรวจแปลงนาของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรจะคอยป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชเป็นประจำ

๖) การใส่ปุ๋ย

ในการดูแลนาข้าวเกษตรกรในพื้นที่ที่ใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ ปุ๋ยข้าวเสร็จ ๒๕ - ๓๐ วัน ครั้งที่ ๒ ก่อนเก็บเกี่ยว ๕๐ - ๖๐ วัน เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีที่เป็นปุ๋ยสูตรเป็นหลักเนื่องจากมีความสะดวก ในการใช้และเห็นผลอย่างชัดเจน ได้แก่ ปุ๋ย ๔๖-๐-๐, ๑๕-๑๕-๑๕ และหรือ ๑๖-๒๐-๐ เป็นต้น ในอัตรา ๒๕ - ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยคอก จะใช้ในบางรายและบางแปลงเท่านั้นเนื่องจากต้องใช้ในปริมาณมากอาจไม่สะดวกในการขนย้ายและไม่เห็นผลทันตา รายที่ใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อบำรุงดินเป็นหลัก

๗) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวข้าวนาปีจะเริ่มในกลางเดือนตุลาคม โดยจะมีปริมาณการเก็บเกี่ยวมากที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายนและสิ้นสุดการเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคมของทุกปี พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่เก็บเกี่ยวผลผลิต โดยจ้างเหมาซึ่งจะเป็นเมล็ดแล้วขนย้ายออกจากแปลง แต่มีเกษตรกรบางรายและบางแปลงที่อาจใช้วิธีเกี่ยวมือหรือใช้เครื่องตัดต้นข้าวแล้วใช้แรงงานคนทุบหรือเครื่องสีเพื่อให้ได้เมล็ดทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ซึ่งเครื่องจักรเข้าไปได้ยากหรือมีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลผลิตผลิตไปใช้ประโยชน์ต่างออกไป

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรส่วนใหญ่จะไถกลบตอซังข้าว เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและสร้างอินทรีย์วัตถุในดิน หรือบางรายจะปลูกพืชปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ปอเทือง ถั่ว เป็นต้น

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

ในพื้นที่การผลิตข้าว โดยเฉพาะนาหว่านที่มีความหนาแน่นสูงและระยะต้นข้าวไม่สม่ำเสมอ จะพบการระบาดของศัตรูพืชบ่อยครั้ง เช่น โรคใบไหม้ โรคไหม้คอรวง เพลี้ยกระโดดหลังขาว หรือเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เป็นต้น สาเหตุการระบาดเนื่องจากสมดุลทางธรรมชาติในแปลงนาถูกทำลาย เป็นผลมาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาช้านาน เมื่อพบการระบาดของเกษตรกรจะการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันภาครัฐได้ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยมีเกษตรกรจำนวนมากหันมาใช้วิธีการจัดการแบบผสมผสานซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอสบปราบ มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←		△	→		←	▽	→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘

รายการ	นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
ไถ (ครั้งที่๑)	๕๐๐	บาท	คิดในอัตรา ๑ ไร่
ไถ (ครั้งที่๒)	๗๐๐	บาท	
ค่าเมล็ดพันธุ์	๓๗๕	บาท	
ค่าจ้างปลูก	๑,๐๐๐	บาท	
ปุ๋ย ๕๐ กก./ไร่ (๒ ครั้ง)	๑,๒๕๐	บาท	
ค่าให้น้ำ (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูบน้ำ)	๑๕๐	บาท	
ค่าน้ำมันตัดหญ้า	๖๐๐	บาท	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๑๐๐	บาท	
ค่ายากำจัดวัชพืช	๑๒๐	บาท	
ค่าจ้างพ่นยากำจัดวัชพืช	๑๕๐	บาท	
ค่ายากำจัดหอย ปู	๒๐๐	บาท	
ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๐๐๐	บาท	
ค่าขนส่ง	๒๐๐	บาท	
รวม	๖,๓๔๕		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ. ๒๕๖๘

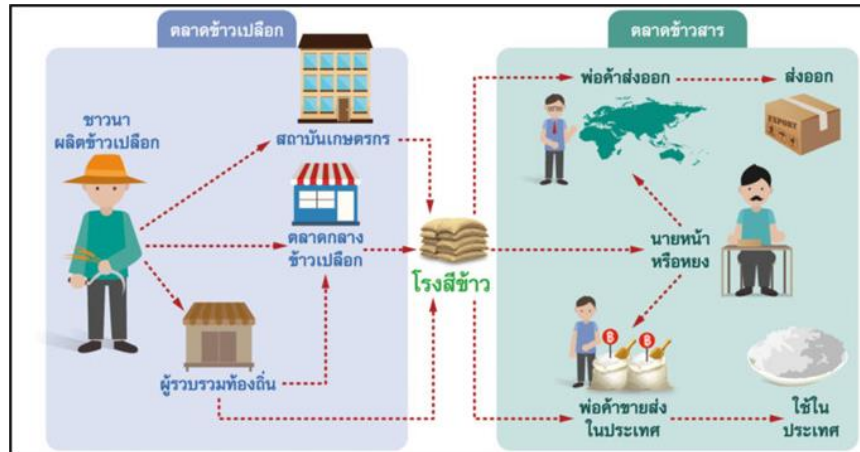
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด

(๑) ผู้บริโภค ปริมาณความต้องการข้าวในตลาดยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ข้าวยังเป็นสินค้าจำเป็นเนื่องจากเป็นอาหารหลักของประชากรในประเทศและยังมีตลาดต่างประเทศหลายแห่ง มีวัฒนธรรมการรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก ซึ่งการผลิตในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประเทศไทยมีผลผลิตข้าวที่เป็นที่รู้จักและคุณภาพเป็นที่ยอมรับผลผลิตส่วนใหญ่ ความต้องการดังกล่าวเป็นแรงหนุนให้ยังมีตลาดข้าวอยู่จนปัจจุบัน

(๒) เกษตรกร ส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยในพื้นที่ผลิตข้าว ซึ่งมีต้นทุนด้านที่ดินหรือต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจในท้องถิ่น เป็นคนกลุ่มเดิมที่เคยประกอบอาชีพการเกษตรยังชีพแบบดั้งเดิมและได้พัฒนาวิธีการผลิต โดยอาศัยพื้นที่และทรัพยากรที่มีร่วมกับเทคโนโลยีและการตลาดที่นำพาโดยพ่อค้าในท้องถิ่น เข้ามาใช้ในการทุนแรงและเพิ่มผลผลิต ผลผลิตส่วนใหญ่จะถูกส่งต่อไปยังผู้รวบรวม ซึ่งเป็นคนกลาง และบางส่วนเก็บขึ้นยุ้งฉางเพื่อบริโภคและรอราคาผลผลิตที่สูงจึงจะนำออกมาจำหน่าย หรือบางส่วนเข้าร่วมโครงการประกันรายได้หรือ โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี

(๓) ผู้ค้าคนกลาง ผลผลิตข้าวจะถูกเคลื่อนย้ายจากพื้นที่การผลิตของเกษตรกรไปยังผู้บริโภคปลายทาง โดยผ่านผู้ค้า ซึ่งจะมี ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งผู้รวบรวมในพื้นที่/ตัวแทนรับซื้อ ส่วนที่สองผู้กระจายสินค้า/ผู้ส่งออกและส่วนที่สามผู้ค้าปลีก/ผู้จำหน่าย ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผู้รับซื้อ จัดการผลผลิตและกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภค ซึ่งดำเนินการมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้กระบวนการต่าง ๆ มีรูปแบบที่ลงตัว นอกจากปัจจัยอุปสงค์และอุปทานแล้ว กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้นับเป็นผู้ที่มองเห็นวงจรสินค้าได้ครอบคลุม จึงมีส่วนในการกำหนดราคามากกว่าเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิตเบื้องต้น

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดข้าว อำเภอสบปราบ
(ที่มา : ศูนย์พัฒนาความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, พ.ศ. ๒๕๕๙)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๒๐ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบล สมัย จำนวน ๒ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบล สมัย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบล สมัย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๒ ตำบล สมัย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบล สมัย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๑ ตำบล สมัย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบล แม่กัวะ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบล แม่กัวะ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบล แม่กัวะ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบล แม่กัวะ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๘ ตำบล แม่กัวะ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบล สบปราบ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบล สบปราบ จำนวน ๒ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบล สบปราบ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๙ ตำบล สบปราบ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๓ ตำบล สบปราบ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๔ ตำบล สบปราบ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบล นายาง จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอจำนวน ๔,๘๘๘ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๑ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๑	แม่แก้ว	ข้าว	เทคโนโลยีการผลิตข้าว/กระบวนการผลิตข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
แปลงใหญ่	๒	๑.แปลงใหญ่ข้าว ม.๑ ตำบลแม่แก้ว ๒.แปลงใหญ่ข้าว ม.๑๑ ตำบลสบปราบ
วิสาหกิจชุมชน	๒	๑.วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวกล้อง บ้านแม่แก้ว ๒.วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่อำเภอสบปราบ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอสบปราบ

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	๑.อาศัยน้ำฝนในฤดูทำนาปี ฤดูกาลใดที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยหรือไม่เพียงพอจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าวลดลง ๒.มีการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากและยาวนาน ทำให้ดินเสื่อมสภาพแข็งกระด้างและขาดความอุดมสมบูรณ์ ๓.บางฤดูกาลเกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ๔.พื้นที่บางจุดเป็นจุดรับน้ำ กรณีน้ำหลากทำให้น้ำท่วมเกิดความเสียหาย	๑.มีโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรในพื้นที่(ข้าวสาร)	๑.มีสถาบันเกษตรกร จุดรับซื้อในการรับซื้อผลผลิต ๒.พื้นที่อยู่ใกล้ถนนสายหลัก การคมนาคมสะดวก
	ปัญหา Pain point	๑.ขาดแคลนแหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๒.โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ๓.ดินเสื่อมคุณภาพขาดความอุดมสมบูรณ์	๑.ขาดอุปกรณ์ สถานที่ตาก เครื่องวัดความชื้น	๑.การผูกขาดของพ่อค้าในพื้นที่

ตารางที่ ๓๕ (ต่อ)

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่(ต่อ)	แนวทาง/ App tech. ที่จะ ใช้ แก้ปัญหา	๑.สร้างระบบชลประทาน ๒.สร้างแหล่งกักเก็บน้ำชุมชน ๓.ขุดสระกักเก็บน้ำในไร่นา ๔.ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อ ฟื้นฟูทรัพยากร ๕.ส่งเสริมความรู้เรื่องโรคและแมลง ศัตรูพืช	๑.สร้างลานตากข้าว ชุมชน ๒.จัดซื้อเครื่องลด ความชื้น	๑.รวมกลุ่ม สร้าง อำนาจการต่อรอง ราคา
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	๑.พื้นที่ปลูกข้าว ๓๑,๑๕๒ ไร่ ๒.เกษตรกรรายย่อยและสูงวัย ๓.เกษตรกรรุ่นใหม่ไม่ยอมทำ การเกษตร	๑.มีพ่อค้าคนกลาง/ผู้ รวบรวม มารับซื้อใน พื้นที่	๑.ขายข้าวให้กับโรงสี และพ่อค้าคนกลาง ๒.ราคาขึ้นอยู่กับ พ่อค้า
	ปัญหา Pain point	๑.ขาดแคลนแรงงานและผู้สืบทอด อาชีพเกษตรกร ๒.การรวมกลุ่มมีน้อย ๓.ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ๔.มีพื้นที่ครอบครองขนาดเล็กยากต่อ การใช้เครื่องจักรเต็มประสิทธิภาพ ๕.เกษตรกรไม่เท่าทันเทคโนโลยี ๖.พึ่งพาพ่อค้าคนกลาง	๑.ขาดความรู้เรื่องการ จัดการหลังการเก็บ เกี่ยว ๒.ขาดความรู้เรื่องการ แปรรูป ๓.ขาดการสร้างแบ รนด์สินค้า ๔.ขาดวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเงินทุน	๑.ขาดความรู้ด้าน การตลาด
	แนวทาง/ App tech. ที่จะ ใช้ แก้ปัญหา	๑.ส่งเสริมการสร้างทายาทเกษตรกร หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ ๒.ส่งเสริมโครงการ Smart Group ๓.ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร	๑.ส่งเสริมเรื่องการ จัดการหลังการเก็บ เกี่ยว ๒.ส่งเสริมเรื่องการแปรรูป ๓.ส่งเสริมการสร้างแบ รนด์สินค้า ๔.สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และแหล่ง เงินทุน	๑. ส่งเสริมการทำ ตลาดชุมชนเพื่อเป็น แหล่งกระจายสินค้า ๒.ส่งเสริมความรู้ด้าน การตลาดสินค้าข้าว ๓. ส่งเสริมการ รวมกลุ่มเพื่ออำนาจ ในการต่อรองราคา ผลผลิต

ตารางที่ ๓๕ (ต่อ)

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	๑.ต้นทุนการผลิตสูง ๒.สินค้าเหมือนกัน	๑.ไม่มีการแปรรูป ผลผลิต	๑.รับซื้อผลผลิตตาม คุณภาพ
	ปัญหา Pain point	๑.ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ๒.สินค้ายังไม่มีมาตรฐานสินค้าเกษตร ๓.ปัจจัยการผลิตสูง	๑.ขาดความรู้เรื่องการ แปรรูป ๒.ไม่มีวัสดุอุปกรณ์และ เงินทุน	๑.ผู้บริโภคมี ทางเลือกที่ หลากหลาย
	แนวทาง/ App tech. ที่จะ ใช้ แก้ปัญหา	๑.ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับ ปุ๋ยเคมีและสารชีวภัณฑ์เพื่อลดต้นทุน การผลิต ๒.ส่งเสริมการยกระดับสินค้าให้ได้รับ มาตรฐาน	๑.ส่งเสริมการแปรรูป สินค้าเกษตรเพื่อเพิ่ม มูลค่า ๒.พัฒนาคุณภาพสินค้า ให้มีจุดเด่นและการ รับรองมาตรฐาน (GAP, Organic)	๑.สร้างความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับกลไก ตลาดและการวาง แผนการผลิต ๒.ส่งเสริมการ รวมกลุ่มและทำ ตลาดชุมชนเพื่อเป็น แหล่งกระจายสินค้า

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวปลอดภัย
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	๑.ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ๒.ส่งเสริมเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรแปรรูป โดยเพิ่มมูลค่าด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรพรีเมียมที่มีมูลค่าสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
๔. หลักการและเหตุผล	ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ให้ความสำคัญด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจำเป็นต้องยกระดับผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรม ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งใน สาขาอุตสาหกรรม เกษตรและบริการ การสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร การเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งการพัฒนาฐานเศรษฐกิจแห่งอนาคต ทั้งนี้ภายใต้กรอบการปฏิรูปและพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์และการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน รายงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุว่าประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิด AEC มากหรือน้อยจึงขึ้นอยู่กับการตระหนักถึงโอกาสและความท้าทาย เพื่อเตรียมความพร้อมและแนวทางการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งแนวทางการปรับตัวนั้นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกันตลอดห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้ ต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตร จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาจทำได้โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ หรือลดต้นทุนการผลิต นอกจากนั้นเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับความปลอดภัย คุณภาพ และมาตรฐานสินค้า และติดตามข้อมูลข่าวสารและความต้องการของตลาด ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถสร้างผลผลิตเกษตรที่มีมูลค่าสูงได้ เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวคุณธรรม ผักปลอดภัยไร้สารพิษ เป็นต้น กลางน้ำ คือ สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการ สถาบันเกษตรกรจะต้องพัฒนาบทบาทของตนเองในด้านการรวบรวมสินค้าและจำหน่ายปัจจัยการผลิต บริหารต้นทุนโลจิสติกส์ให้ต่ำ เชื่อมโยงธุรกิจระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการในประเทศและต่างประเทศและทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลหรือองค์ความรู้ด้านการผลิต

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๔. หลักการและเหตุผล (ต่อ)	และการตลาดแก่เกษตรกร สำหรับผู้ประกอบการหรือผู้แปรรูป จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยการลดต้นทุนในการแปรรูป ต้นทุนวัตถุดิบ และต้นทุนโลจิสติกส์ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนอาจเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้แปรรูปสามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบเกษตรที่ราคาถูกลง ปลายน้ำ คือ ผู้ส่งออก ในบางครั้งผู้แปรรูปทำหน้าที่ในการส่งออกโดยตรง จะต้องพัฒนาในด้านการลดต้นทุนโลจิสติกส์ การปรับปรุงมาตรฐานสินค้าให้ได้การรับรองคุณภาพสากล มีใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และการผลิตที่เน้นความปลอดภัยในสินค้ามีคุณภาพและมาตรฐาน สร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างอำนาจต่อรองในด้านต่าง ๆ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ให้ต้นทุนต่ำลงผ่านสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกร การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตร ส่งเสริมเยาวชนไทยให้มีความสนใจในอาชีพเกษตรกร เพื่อเพิ่มปริมาณเกษตรกรและป้องกันปัญหาความมั่นคงทางอาหารในอนาคต อำเภอสบปราบ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว พืชสวน พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น เป็นต้น โดยมีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ข้าว ผลผลิตข้าวสู่ท้องตลาดและผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องทุกปี ในระยะเวลาที่ผ่านมาวิธีการผลิตข้าวตามวิถีดั้งเดิมโดยสืบทอดจากภูมิปัญญา ได้ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีทั้งด้านเครื่องทุ่นแรง เมล็ดพันธุ์ เคมีภัณฑ์และปัจจัยอื่นๆ เพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวก ประกอบกับการแข่งขันที่มุ่งเน้นให้เกิดผลกำไรสูงสุด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวและผู้บริโภคจึงมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบทั้งด้านความปลอดภัยในการบริโภคและการปฏิบัติในการผลิต ตลอดจนต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุน เกิดหนี้สิน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องยกระดับศักยภาพการผลิตข้าวในพื้นที่และลดต้นทุนการผลิต โดยมุ่งเน้นสร้างความเข้าใจและเพิ่มทักษะในการบริหารจัดการให้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพและความปลอดภัย ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการหันมาพัฒนากระบวนการผลิต เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันในตลาดได้
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตข้าวให้มีคุณภาพและความปลอดภัย ๒. พัฒนาทักษะเกษตรกรด้านการผลิตข้าวให้มีคุณภาพและความปลอดภัย ๓. พื้นที่เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๔. มูลค่าสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ๕. เกษตรกรมีช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรที่หลากหลาย

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ ๒. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในแปลงผลิตได้ ร้อยละ ๗๐ ๓. มีสินค้าเกษตรปลอดภัยจำนวน ๑ สินค้า
๗. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบปราบ จำนวน ๔ ตำบลละ ๒๕ ราย รวมจำนวน ๑๐๐ ราย
๘. กิจกรรมหลัก	กิจกรรม ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๑ : การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี งบประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๒ : จัดทำแปลงสาธิตการผลิตข้าวปลอดภัย งบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๓ : การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและการตลาด งบประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท
๙. หน่วยงานดำเนินการ	อปท.ทุกแห่ง อำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒
๑๑. งบประมาณ	ระบุงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แหล่งที่มาของงบประมาณ อปท.ทุกแห่ง / อบจ.ลำปาง /งบพัฒนาจังหวัดลำปาง
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ที่ได้รับจากการอบรมถ่ายทอดความรู้ และจากแปลงสาธิตการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อเพิ่มมูลค่า เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ ๒. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในแปลงผลิตได้ ร้อยละ ๗๐ ๓. สามารถเชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ซื้อและเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	การลดต้นทุนการผลิตเกษตร และการยกระดับสู่การเป็น "ฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยในการผลิตข้าวคุณภาพ
๔. หลักการและเหตุผล	ในปัจจุบัน ภาคการเกษตรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและแมลงในปริมาณที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเร่งผลผลิตและตอบสนองต่อความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาเคมีภัณฑ์เพียงอย่างเดียวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง ได้แก่: ด้านสุขภาพ: เกษตรกรผู้ฉีดพ่นและผู้บริโภคมีความเสี่ยงต่อสารพิษตกค้างในร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม: ดินเสื่อมสภาพ ระบบนิเวศเสียสมดุล และมีการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ด้านเศรษฐกิจ: ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจากการซื้อสารเคมีที่มีราคาสูง และแมลงศัตรูพืชเริ่มมีการดื้อยา สารชีวภัณฑ์ (Biological Control Agents) เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา, เชื้อราบีวเวอเรีย, หรือแบคทีเรียบีที เป็นนวัตกรรมทางธรรมชาติที่ใช้สิ่งมีชีวิตควบคุมสิ่งมีชีวิตด้วยกันเอง ซึ่งมีความปลอดภัยสูง ไม่มีสารตกค้าง และช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับมาสมดุลอีกครั้ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมีได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ตั้งแต่การคัดเลือกชนิดชีวภัณฑ์ที่เหมาะสม การผลิตขยายใช้เองในชุมชน เพื่อลดต้นทุน และการปรับทัศนคติให้เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของสารชีวภัณฑ์ว่าสามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้จริงหากใช้อย่างถูกวิธี
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจ ให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องชนิดและการทำงานของสารชีวภัณฑ์ (เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา, บีวเวอเรีย, เมทาไรเซียม) อย่างถูกต้อง ๒. เพื่อลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ไว้ใช้เองได้ ลดการพึ่งพาเคมีภัณฑ์จากภายนอก ๓. เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกษตรกรให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ๔. เพื่อลดปริมาณสารพิษตกค้าง ลดสัดส่วนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่เป้าหมาย
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลงได้อย่างน้อย ๒๐-๓๐% ๒. เกษตรกรร้อยละ ๘๐ ของผู้เข้าอบรม มีการนำสารชีวภัณฑ์ไปใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง
๗. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบปราบ จำนวน ๔ ตำบลละ ๒๕ ราย รวมจำนวน ๑๐๐ ราย

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๘. กิจกรรมหลัก	กิจกรรม ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ งบประมาณ ๕๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๑ : การถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้สารชีวภัณฑ์ งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๒ : จัดทำแปลงสาธิตการผลิตข้าวที่ใช้สารชีวภัณฑ์ งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๒ : วางแผน ติดตามและประเมินผล งบประมาณ ๕,๐๐๐ บาท
๙. หน่วยงานดำเนินการ	อปท.ทุกแห่ง อำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒
๑๑. งบประมาณ	ระบุงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ๕๕,๐๐๐ บาท แหล่งที่มาของงบประมาณ อปท.ทุกแห่ง / อบจ.ลำปาง / งบประมาณจังหวัดลำปาง
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ที่ได้รับจากการอบรมถ่ายทอดความรู้ และจากแปลงสาธิตการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ ๒. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลงได้อย่างน้อย ๒๐-๓๐% ๓. เกษตรกรร้อยละ ๘๐ ของผู้เข้าอบรม มีการนำสารชีวภัณฑ์ไปใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมการลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า
๓. แนวทางการพัฒนา	การลดต้นทุนการผลิตเกษตร และการยกระดับสู่การเป็น "ฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยในการผลิตข้าวคุณภาพ
๔. หลักการและเหตุผล	ปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM ๒.๕) กลายเป็นวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขที่รุนแรงขึ้นทุกปี ซึ่งสาเหตุหลักประการหนึ่งมาจากการ "เผาในที่โล่ง" โดยเฉพาะการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว ตอซังข้าวโพด และใบอ้อย เพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายประหยัดเวลา และมีค่าใช้จ่ายต่ำในมุมมองของเกษตรกร ผลกระทบที่เกิดขึ้น ด้านทรัพยากรดิน การเผาทำลายอินทรีย์วัตถุและจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน ทำให้ดินเสื่อมโทรม หน้าที่ดินจับตัวแข็ง กระด้าง และสูญเสียความชื้น ส่งผลให้ต้องใช้ปุ๋ยเคมีมากขึ้นในระยะยาว ด้านสุขภาพ ฝุ่นพิษจากการเผาส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจของคนในชุมชนและเกษตรกรเอง ด้านเศรษฐกิจ การเผาคือการทำลาย "ทรัพยากร" ที่สามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น การทำปุ๋ยหมัก วัสดุเพาะเห็ด หรืออาหารสัตว์ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน สำนักงานเกษตรอำเภอ จึงเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมทักษะในการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่ใช้ไฟ เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดมลพิษทางอากาศ และสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรจากการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์สูงสุด
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อสร้างความตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้เกษตรกรเข้าใจถึงผลเสียของการเผาที่มีต่อหน้าดิน สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม (PM ๒.๕) ๒. เพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมจัดการเศษวัสดุ ถ่ายทอดความรู้การไถกลบตอซัง หรือการนำเศษวัสดุมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นแทนการเผา ๓. เพื่อลดจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่เกษตรกรรม มุ่งเน้นการลดจำนวนการเผาในพื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ๔. เพื่อเพิ่มมูลค่าเศษวัสดุทางการเกษตร ส่งเสริมการนำฟางข้าว/ตอซังมาทำปุ๋ยหมัก อาหารสัตว์ หรือวัสดุเพาะเห็ด เพื่อสร้างรายได้เสริม
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเศษวัสดุการเกษตรมากขึ้นร้อยละ ๗๐ ๒. เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนวิธีการจากการ "เผา" มาเป็น "การไถกลบ" หรือ "การใช้สารย่อยสลาย" อย่างต่อเนื่อง ๓. สภาพดินในแปลงที่งดการเผามีอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น (วัดผลจากการตรวจสอบสภาพดินเบื้องต้นก่อน-หลังโครงการ)

ตารางที่ ๓๖ (ต่อ)

หัวข้อ	รายละเอียด
๗. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสบปราบ จำนวน ๔ ตำบลๆละ ๒๕ ราย รวมจำนวน ๑๐๐ ราย
๘. กิจกรรมหลัก	กิจกรรม การถ่ายทอดองค์ความรู้และสาธิต งบประมาณ ๗๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๑ : • จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องผลกระทบของ PM ๒.๕ และการปรับปรุงบำรุงดิน งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๒ : กิจกรรมสาธิตในแปลงนา/ไร่ สาธิตการใช้ "สารย่อยสลายตอซัง" เพื่อช่วยให้ไถกลบได้ง่ายขึ้น สาธิตการใช้เครื่องจักรกลเกษตร เช่น เครื่องอัดฟาง หรือการไถกลบแทนการเผา งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท กิจกรรมที่ ๓ : การแปรรูปเพิ่มมูลค่า สอนการนำฟางข้าวหรือตอซังมาทำ ปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง หรือการเพาะเห็ดฟาง งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท
๙. หน่วยงานดำเนินการ	อปท.ทุกแห่ง อำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒
๑๑. งบประมาณ	ระบุงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ๗๕,๐๐๐ บาท แหล่งที่มาของงบประมาณ อปท.ทุกแห่ง / อบจ.ลำปาง /งบพัฒนาจังหวัดลำปาง
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑.การลดลงของพื้นที่เผา จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่เกษตรกรรมของเป้าหมายลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ๒.คุณภาพดินดีขึ้น เกษตรกรในโครงการมีผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ลดการใช้ปุ๋ยเคมีเนื่องจากอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นจากการไถกลบ ๓.สิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน ปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM ๒.๕) ในระดับท้องถิ่นลดลง ส่งผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชน ๔.รายได้เสริมเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายหรือลดรายจ่ายจากการใช้ประโยชน์เศษวัสดุทางการเกษตรแทนการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
๑.โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวปลอดภัย	-วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรปลอดภัย -งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท -เอกสารประกอบการอบรม -สถานที่อบรม -ระยะเวลาอบรม จำนวน ๓ ครั้ง	-กิจกรรมที่ ๑ : การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี -กิจกรรมที่ ๒ : จัดทำแปลงสาธิตการผลิตข้าวปลอดภัย -กิจกรรมที่ ๓ : การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและการตลาด	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ที่ได้รับจากการอบรมถ่ายทอดความรู้และจากแปลงสาธิตการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ ๒. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในแปลงผลิตได้ ร้อยละ ๗๐ ๓. สามารถเชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ซื้อและเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง	๑.มีสินค้าเกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐ ๒.เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐	งบพัฒนาจังหวัด/อปท./อบจ.	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒

ตารางที่ ๓๗ (ต่อ)

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
๒.โครงการ ส่งเสริมการใช้สาร ชีวภัณฑ์	-วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ -งบประมาณ ๕๕,๐๐๐ บาท -เอกสาร ประกอบการอบรม -สถานที่อบรม -ระยะเวลาอบรม จำนวน ๒ ครั้ง	กิจกรรมที่ ๑ : การ ถ่ายทอดความรู้และ ฝึกปฏิบัติการใช้สาร ชีวภัณฑ์ กิจกรรมที่ ๒ : จัดทำ แปลงสาธิตการผลิต ข้าวที่ใช้สารชีวภัณฑ์ กิจกรรมที่ ๓ : วางแผน ติดตามและ ประเมินผล	เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวผ่านการ อบรมถ่ายทอด ความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการมีความรู้ที่ ได้รับจากการอบรม ถ่ายทอดความรู้ และ จากแปลงสาธิตการใช้ สารชีวภัณฑ์เพื่อลด ต้นทุนการผลิต เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ ๒. เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการสามารถลด ต้นทุนค่าสารเคมี กำจัดศัตรูพืชลงได้ อย่างน้อย ๒๐-๓๐% ๓. เกษตรกรร้อยละ ๘๐ ของผู้เข้าอบรม มี การนำสารชีวภัณฑ์ไป ใช้ในแปลงเกษตรของ ตนเอง	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการสามารถลดต้นทุน ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลง ได้อย่างน้อย ๒๐-๓๐% ๒. เกษตรกรมีสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงจากสารพิษ สะสม	งบพัฒนา จังหวัด/ อปท./อบจ.	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒

ตารางที่ ๓๗ (ต่อ)

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/ กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือ ภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
๓.โครงการ ส่งเสริมการลดการ เผาเศษวัสดุทาง การเกษตร	-วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ -งบประมาณ ๗๕,๐๐๐ บาท -เอกสาร ประกอบการอบรม -แปลงสาธิต -ระยะการอบรม จำนวน ๓ ครั้ง	กิจกรรมที่ ๑ : จัด อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องผลกระทบของ PM ๒.๕ และการ ปรับปรุงบำรุงดิน กิจกรรมที่ ๒ : กิจกรรมสาธิตใน แปลงนา/ไร่ สาธิต การใช้ "สารย่อยสลาย ต่อซัง" สาธิตการใช้ เครื่องจักรกลเกษตร เช่น เครื่องอัดฟาง หรือการไถกลบแทน การเผา กิจกรรมที่ ๓ : การ แปรรูปเพิ่มมูลค่า สอนการนำฟางข้าว หรือต่อซังมาทำ ปุ๋ย หมักแบบไม่กลับกอง หรือการเพาะเห็ดฟาง	เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวผ่านการ อบรมถ่ายทอด ความรู้จำนวน ๑๐๐ ราย	๑.การลดลงของพื้นที่ เผา จำนวนจุดความ ร้อน (Hotspot) ใน พื้นที่เกษตรกรรมของ เป้าหมายลดลงอย่าง น้อยร้อยละ ๕๐ เมื่อ เทียบกับปีที่ผ่านมา ๒.คุณภาพดินดีขึ้น เกษตรกรในโครงการ มีผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ ขึ้น ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากอินทรีย์วัตถุ ในดินเพิ่มขึ้นจากการ ไถกลบ	๑.สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ชุมชน ปัญหาหมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM ๒.๕) ในระดับท้องถิ่น ลดลง ส่งผลดีต่อสุขภาพ ของคนในชุมชน ๒.รายได้เสริมเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้จากการ จำหน่ายหรือลดรายจ่าย จากการใช้ประโยชน์เศษ วัสดุทางการเกษตรแทน การซื้อปัจจัยการผลิตจาก ภายนอก	งบพัฒนา จังหวัด/ อปท./อบจ.	ปี ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒

บรรณานุกรม

- สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักงานเกษตรอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักงานประมงอำเภอสบปราบ, ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักทะเบียนอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสบปราบ, พ.ศ.๒๕๖๙
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๙
ศูนย์พัฒนาความรู้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, พ.ศ. ๒๕๕๙
<https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙
<https://tiservice.hii.or.th>, พ.ศ.๒๕๖๙
<https://www.opsmoac.go.th/lampang-dwl-files-๔๔๑๑๙๑๗๙๑๙๘๘>, พ.ศ.๒๕๖๙
<https://asa-center.doae.go.th>, พ.ศ. ๒๕๖๙
<https://co-farm.doae.go.th/profilesamplis.php>, พ.ศ.๒๕๖๙
Fast BI (Farmer Analytic System of Thailand) (https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑)
ข้อมูลปี ๒๕๖๗ ตัดยอด ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘, พ.ศ.๒๕๖๘. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๙.
ระบบทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (<http://farmer.doae.go.th>), พ.ศ.๒๕๖๘.
สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๙.
ระบบภูมิสารสนเทศการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (<https://geoplots.doae.go.th/indexssmap>), พ.ศ.๒๕๖๘. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๙.
ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (<https://agri-map-online.moac.go.th>), พ.ศ. ๒๕๖๘. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๙.
แผนที่และสารสนเทศดิน การใช้และบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๙ <http://www.thaiabc.com/lampangnet/admin/๑๘๐๙>, พ.ศ.๒๕๖๙